

Woord	Definitie
Aboriginal Head start	Een Canadees overheidsprogramma dat voorziet dat autochtone kinderen jonger dan 6 jaar kleuterschool en voedings- en helpservice hebben en ouderlijke betrokkenheid in het programma en het kinderen hun leren.
Academische programma's	Kleuterklas en kinderopvang waar leerkrachten het leren van kinderen structuren en het aanleren van academische vaardigheden door middel van formele lessen: herhaling en drill. Dit wordt onderscheiden van child-centered programma's.
Accommodatie	Het deel van adaptatie waar nieuwe schema's zijn gecreëerd en oude aangepast zijn om beter te passen bij de omgeving.
Adaptatie/aanpassing	Het proces van schema's opbouwen door directe interactie met de omgeving. Gemaakt door twee complementaire processen: assimilatie en accommodatie.
Afhankelijke variabele	De variabele waarvan de onderzoeker verwacht dat ze beïnvloed wordt door de onafhankelijke variabele.
Afwerende gehechtheid	Voor de scheiding gaan deze kinderen vaak nabijheid zoeken van ouder en niet veel exploreren. Bij hereniging is er woede en verzet, soms duwen en slaan van de ouder. Ze gaan blijven huilen na opgepakt worden en moeilijk getroost worden.
Agpar-schaal	Een schaal gebruikt om de pasgeboren baby's fysische conditie te bepalen. Dit gebeurt onmiddellijk na geboorte.
Amnion	De binnenste membraam dat een beschermende bedekking rond het prenatale organisme vormt.
Animistisch denken	Het geloof dat levensloze voorwerpen levensechte kwaliteiten hebben, zoals gedachten, wensen, gevoelens en intenties.
Animistisch denken	De overtuiging dat niet-levende objecten kwaliteiten of eigenschappen van levende wezens hebben, zoals gedachten, wensen, gevoelens en bedoelingen.
Anoxie	Onvoldoende zuurstoftoevoer
Assimilatie	Het deel van adaptatie waar de externe wereld begrepen is in termen van de huidige schema's.
Attachment Q-sort	Alternatieve meting van gehechtheid door observatie thuis
Attention-deficit hyperactivity disorder (ADHD)	Een stoornis dat niet aandachtig zijn, impulsief zijn en overdreven motorische activiteit als gevolg heeft. Het leidt ook vaak tot academisch falen en sociale problemen.
Autobiografisch geheugen	Representaties van een speciale, eenmalige gebeurtenis die lang blijven omdat ze doordrenkt zijn van persoonlijke belangen.
Autonomie versus schaamte en twijfel	Het grote conflict is autonomie versus schaamte en twijfel zal goed opgelost zijn als de ouders gepaste begeleiding geven en redelijke keuzes.
Babysterfte	Het aantal overlijdens in het eerste levensjaar per 1000 levende baby's.
Basisemoties	Basisemoties zijn universeel bij mensen, hebben lange geschiedenis in evolutie (bevorderen overleving), en kunnen rechtstreeks afgeleid worden uit gelaats-uitdrukkingen (zoals geluk, belangstelling, verrassing, angst,

	woede, droefheid en afkeer).
Basisvertrouwen versus wantrouwen	Een goede verloop van ontwikkeling hangt niet af van de hoeveelheid van voedsel of orale stimulatie, maar meer aan de kwaliteit van het gedrag van de moeder tijdens het voeden.
Bedreiging door negatieve stereotypen	De vrees om beoordeeld te worden op basis van een negatief stereotype. Kan leiden tot angst en zo tot minder goede prestatie.
Behaviorisme	Een benadering dat direct observeerbare activiteiten neemt als de focus voor het onderzoek. De ontwikkeling van gedrag zien zij als gevolg van klassieke en operante conditionering.
Bewuste controle	Vrijwillig een dominante, maar minder gepaste emotionele reactie onderdrukken om een meer aangepaste emotionele reactie te vertonen.
Brabbelen	Rond de 4 maand gaan kinderen medeklinkers toevoegen en medeklinker-klinker combinatie herhalen in lange reeksen (baba, dadada, ...)
Cardinaliteit	Principe dat het laatste getal in een telreeks het aantal elementen van de verzameling weergeeft (hoofdtelwoord).
Cardinality	Een mathematisch principe waarbij het laatste nummer in een telreeks wijst op de kwantiteit van de items in de set.
Centrale uitvoerende instantie	Deze helpt het KT-geheugen met zijn complexe activiteiten. Het stuurt de stroom van informatie, waar op letten, combineren van oude en nieuwe informatie, selectoren, toepassen en opvolgen van strategieën.
Centratie	Aandacht richten op één aspect en andere verwaarlozen.
Child-centered programma's	Kleuterscholen en kinderopvang waarbij een leerkracht een brede waaier van activiteiten voorziet waartussen kinderen selecteren en waarbij het meeste leren gebeurt door te spelen. Dit wordt onderscheiden van academische programma's.
Chorion	Te buitenste membraam dat een beschermende bedekking rond het prenatale organisme vormt. Van dat membraam scheiden villi (vlokken) af waaruit de placenta zal gevormd worden
Chronosysteem	In de ecologische systeem-theorie, tijdsdimensie van model, omgeving verandert altijd door omgeving of individu.
Circulaire reactie	(Piaget) Bijzondere manier om eerste schema's aan te passen. Kind stuit onverwacht op nieuwe ervaring door eigen bewegingen. De reactie is circulair omdat de baby het gebeuren steeds wil herhalen.
Cognitieve inhibitie	De mogelijkheid om interne en externe afleidende stimuli te controleren.
Cognitieve inhibitie	Het vermogen om controle uit te oefenen over interne en externe stimuli die afleiden.
Cognitieve kaarten	Mentale voorstellingen van bekende plaatsen van grotere omvang.
Cognitieve ontwikkelings-neurowetenschap	Nieuw onderzoeksdomein dat onderzoekers uit psychologie, biologie, neurowetenschap en geneeskunde samenbrengt om de relatie te bestuderen tussen veranderingen in hersenen en de cognitieve processen en gedragspatronen van de zich ontwikkelende persoon.

Cognitieve ontwikkelingstheorie	Een benadering, geïntroduceerd door Piaget, waarbij kinderen actief psychologische structuren opbouwen door om te gaan met en verkennen van de wereld. De cognitieve ontwikkeling neemt plaats in verschillende stadia.
Cognitieve zelfregulering	Proces van continu opvolgen van de vooruitgang in de richting van het gestelde doel, evalueren van de resultaten, en niet-succesvolle benaderingen een andere richting opsturen.
Cohorteffecten	De effecten van historische invloeden op resultaten van onderzoek: mensen geboren in een zelfde periode zijn beïnvloed door eenmalige historische en culturele condities.
Concreet-operationeel stadium van Piaget	Van 7 tot 11 jaar. Denken wordt logischer, flexibeler en beter georganiseerd dan in vroege kindertijd.
Conservatie	Het begrijpen dat bepaalde fysische eigenschappen van objecten hetzelfde blijven, zelfs wanneer het uiterlijke zicht verandert.
Conservatie	Het idee dat bepaalde fysieke eigenschappen van voorwerpen dezelfde blijven, zelfs wanneer hun uiterlijke verschijningsvorm verandert.
Context	Unieke combinaties van persoonlijke en omgevingsomstandigheden die kunnen resulteren in verschillende wegen van ontwikkeling
Continue ontwikkeling	Een inzicht dat ontwikkeling ziet als een proces van graduele stijging van dezelfde types van vaardigheden die er al van in het begin waren.
Continuum van verwerving	Geleidelijk aan beheersen van logische begrippen (ontwikkeling binnen een stadium).
Correlatiecoëfficiënt	Een nummer, tussen + 1 en -1, dat de kracht en richting van een relatie tussen twee variabelen beschrijft. De grootte van het nummer toont de sterkte aan, het teken toont de richting aan van de relatie
Correlatie-onderzoek	Een onderzoek dat informatie verzameld zonder pp hun ervaringen te veranderen en examineert de relaties tussen de variabelen. Kan geen oorzaak-gevolg relatie geven.
Cross-sectioneel onderzoek	Een onderzoek waar groepen van proefpersonen van verschillende leeftijden onderzocht worden op hetzelfde moment van tijd (bv. 20-, 30-, 40-jarige in het jaar 2007 om op die manier cohorteffecten te kunnen bekijken)
Decentratie	Focussen op meerdere aspecten van het probleem en ze met elkaar in verband brengen, eerder dan zich op één aspect te richten.
Developmentally appropriate practice	Geheel van normen voor opvangprogramma's die aangepast zijn aan ontwikkelingsbehoeften en individuele behoeften van jonge kinderen.
Discontinue ontwikkeling	Een opvatting waarin nieuwe en verschillende interpretatiemanieren en reacties op de wereld verschijnen in een specifieke tijdperiode.
Dubbele voorstelling	Een symbolisch voorwerp zien als een voorwerp op zich en als een symbool voor iets anders.
Dynamisch testen	Vernieuwing in testen waarbij de volwassene gericht leren inbouwt in testsituatie om na te gaan wat kind kan doen met behulp van sociale ondersteuning.

	→ sluit aan bij Vygotsky (zone van de naaste ontwikkeling)
Ecologisch systeemtheorie	Bronfenbrenner's benadering, waarin de persoon ontwikkelt binnen een complex systeem van relaties beïnvloed door verschillende niveau's van omgeving: onmiddellijke omgeving tot culturele waarden en programma's.
Egocentrisme	Het falen in het onderscheiden van de symbolische standpunt van anderen, van dat van zijn eigen.
Egocentrisme (Piaget)	De symbolische gezichtspunten van andere mensen niet kunnen onderscheiden van het eigen gezichtspunt.
Elaboratie	Een relatie of gedeelde betekenis tot stand brengen tussen twee of meer stukken informatie die niet tot dezelfde categorie behoren.
Elaboratie	Een relatie of gedeelde betekenis, tot stand brengen tussen twee of meer stukken informatie die niet tot dezelfde categorie behoren.
Embryo	Het prenatale organisme dat 2 tot 8 weken oud is, tijdens deze tijd worden de basis voor alle lichaamsstructuren en interne organen gelegd.
Emergent literacy	Proberen te begrijpen hoe geschreven symbolen een betekenis hebben.
Emotionele zelf-regulatie	Strategieën voor het aanpassen van onze emotionele staat naar een comfortabel niveau van intensiteit, zodanig dat we onze doelen kunnen verwezelijken.
Emotionele zelfregulering	Vermogen om expressie van emoties onder controle te houden, op een aanvaardbaar peil.
Empathie	Vermogen om emotionele toestand van iemand anders te begrijpen en mee te voelen of emotioneel gelijkaardig te reageren.
Ethnography	Een methode waarbij de onderzoeker probeert de unieke waarden en sociale processen van een cultuur of een sociale groep te begrijpen, door proefpersonenobservatie. De onderzoeker gaat een bepaalde tijd wonen bij de culturele gemeenschap en meedoen aan alle aspecten van het dagelijkse leven.
Ethologie	Een benadering die begaan is met de adaptieve of overlevingswaarde van gedrag en de evolutionaire geschiedenis ervan.
Ethologische theorie over gehechtheid	De emotionele band van de baby met de verzorgingsfiguur is een gedrag dat in de evolutie naar voor is gekomen en overleving bevordert.
Evenwicht en geen evenwicht	In de theorie van Piaget (sensori-motorisch stadia), gebruik van assimilatie tijdens evenwicht en geen evenwicht leidt tot accommodatie.
Evolutionaire ontwikkelingspsychologie	Een nieuw domein van onderzoek dat probeert de adaptiewaarde van cognitieve, emotionele en sociale bekwaamheden en hun verandering met leeftijd, te begrijpen.
Exosysteem	In de ecologische systeemtheorie, de omgeving die niet de kinderen inhoudt maar dat hun ervaringen in onmiddellijke omgeving beïnvloed.
Expansies	Een respons van een volwassene dat een kind taal gaat uitbreiden en de complexiteit ervan toeneemt.
Experimenteel onderzoek	Een onderzoeksmethode waar de onderzoeker ad random pp toewijst aan twee of meer condities. Uit de resultaten kun je oorzaak-gevolg relaties begrijpen.

Expressieve stijl van taalleren	Een stijl van vroege taalleren waarin peuters vaak voornaamwoorden en sociale formules gebruiken. Ze gebruiken taal voornamelijk om te praten over hun gevoelens en noden van henzelf en anderen. Onderscheiden van referentiële stijl.
Fast-mapping	Verbinden van het woord met onderliggend concept (mapping) na zeer korte kennismaking met het woord (fast).
Fetal Alcohol Effects	(FAE) De conditie waarin kinderen sommige effecten, maar niet allemaal, van het Fetal alcohol syndroom vertonen. Meestal dronken hun moeders alcohol in kleinere hoeveelheden tijdens de zwangerschap dan de moeders van kinderen met fetal alcohol syndroom
Fetal Alcohol Syndroom	(FAS) Groep van tekorten die verschijnen wanneer een vrouw grote hoeveelheden van alcohol verbruikt grotendeels of de hele tijd van de zwangerschap. Mentale retardatie; beschadigde motorische coördinatie, aandacht, geheugen en taal; overactiviteit; trage fysische groei en gezichtsabnormaliteiten.
Foetale monitors	Electronisch instrument dat de baby's hartslag meet tijdens de bevalling.
Foetus	Het prenatale organisme van het begin van de derde maand tot het eind van de zwangerschap. Tijdens deze tijd zullen de lichaamsstructuren vervolledigen en een grote groei in lengte neemt plaats.
Fonetische benadering van lezen	Lezen aangeleerd door aanbieding vereenvoudigde leesmaterialen. Eerst aandacht voor fonetiek ('phonics') = basisregels voor omzetten van geschreven symbolen in klanken. Pas daarna complexere leesmaterialen.
Fonologisch bewustzijn	Het vermogen om na te denken over en om te gaan met de klankstructuur van de gesproken taal zoals dat blijkt uit gevoeligheid voor veranderingen in klanken in woorden en voor niet-correcte uitspraak.
Gedisorganiseerd-gedesoriënteerde gehechtheid	Dit patroon is de grootste onveiligheid. Bij hereniging gaan de baby's een hele reeks verwarde en tegenstrijdige gedragingen vertonen.
Gehechtheid	De sterke, affectieve band die we hebben met bijzondere mensen in ons leven. Deze band zorgt ervoor dat we plezier en vreugde beleven als we met hen omgaan en dat we getroost worden door hun nabijheid in tijden van stress.
Geheugenstrategieën	Bewuste mentale activiteiten die de kans op herinnering doen toenemen.
Gehoorzaamheid	Vrijwillig gehoorzamen aan wensen en normen van verzorgingsfiguren
Geleide deelname	Samenwerking tussen deelnemers die meer of minder expertise hebben, zonder de specifieke kenmerken van de communicatie te omschrijven.
Gemakkelijk kind	Een kind waarvan het temperament zo is dat hij of zij snel tot regelmatige gewoonten komt als baby, over het algemeen vrolijk is en snel aanpast aan nieuwe ervaringen. Wordt onderscheiden van moeilijk kind en slow-to-warm-up kind.
Geremde, schuchtere kinderen	Een kind waarbij het temperament zo is dat hij of zij negatief reageert op en vermijdt nieuwe stimuli. Onderscheiden van ongeremde, sociale kinderen.
Geschiedenisgebonden	Invloeden op de levensloopontwikkeling dat uniek zijn voor een specifieke

invloeden	historische tijd en verklaart waarom personen geboren rond dezelfde tijd (cohort) neigen hetzelfde te zijn
Geslachtsconstantie	Het inzicht dat het geslacht een biologische basis heeft en hetzelfde blijft zelfs als kleding, haarstijl en (spel)activiteiten veranderen.
Geslachtsidentiteit	Beeld van zichzelf als iemand met relatief mannelijke of vrouwelijke kenmerken.
Geslachtsrol–stereotypering	Iedere associatie van voorwerpen, activiteiten, rollen of (persoonlijkheids)trekken met één van de geslachten op een manier die aansluit bij de culturele stereotypes.
Gevalsstudie	Een methode waar de onderzoeker probeert een uniek persoon te begrijpen door interviews, observaties, data en test scores te combineren.
Gevoelige periode	Een periode waar men optimaal, bijzonder gevoelig is voor invloeden van de omgeving.
Gezichtsscherpte	De fijnheid of het onderscheidingsvermogen van het gezicht is nog beperkt voor pasgeboren baby's.
Globale benadering van lezen	Lezen aangeleerd zoals natuurlijke taalverwerving. Tekst in volledige vorm; leren van communicatieve functie van geschreven taal.
Goodness of fit	Model dat verklaart hoe temperament en omgeving samen tot gunstige resultaten kunnen leiden. Men richt een opvoedingsomgeving in waarin het temperament van elk kind erkend wordt en tegelijk meer aangepast functioneren aangemoedigd wordt.
Herformuleringen bij ondersteunen taalontwikkeling	Reacties van volwassenen die foutief taalgebruik herconstrueren tot de correcte vorm van het woord of zin.
Herhalen	Voor zichzelf herhalen van informatie.
Herinnering	Zich iets herinneren zonder perceptuele ondersteuning.
Herkenning	Opmerken dat een stimulus identiek of gelijkaardig is aan één die men vroeger gezien heeft.
Hiërarchische classificatie	De organisatie van objecten in klassen en subklassen op basis van gelijkenissen en verschillen tussen de groepen.
Hiërarchische classificatie	Organiseren van voorwerpen in klassen en subklassen (waar een hiërarchische relatie tussen bestaat) op basis van gelijkenissen en verschillen.
Home Observation for Measurement of the Environment	(HOME) checklist om informatie te verzamelen over de kwaliteit van de thuisomgeving van kinderen door observatie en door interviews met de ouders.
Ik–zelf	Een gevoel van zichzelf als handelende instantie wat inhoudt dat men weet dat de zelf afgescheiden is van de omgeving en zijn eigen gedachten en handelingen onder controle kan houden.
Immitatie	Het leren nadoen van het gedrag van iemand anders. Ook model of observatie–leren genoemd.
Inductie	Speciale vorm van disciplineren waarbij men het kind helpt om op te letten

	op gevoelens door te wijzen op de gevolgen van het foute gedrag van het kind voor anderen.
Informatieverwerkings-Theorieën	Een benadering dat het menselijke brein zit als een symbolische manipulatie-systeem waardoor informatie vloeit. Deze benadering gaat vaak flowcharts gebruiken op de precieze series van stappen dat individuen gebruiken op problemen op te lossen en teken te vervolledigen, gebruikt. Het ziet cognitieve ontwikkeling als een continu proces.
Initiatief versus schuld	Nieuw gevoel van doelgerichtheid. Enthousiast zijn om nieuwe taken aan te pakken, samen dingen te doen met leeftijdgenoten en te ontdekken wat ze kunnen doen met behulp van volwassenen. Ze maken ook vooruitgang in hun ontwikkeling van het geweten.
Innesteling	Na 7 - 9 dagen na bevruchting zal de blastocyst zich diep nestelen in baarmoederwand.
Intelligentie Quotiënt (IQ)	Een score dat toestaat een individuele prestatie van een intelligentietest te vergelijken met prestaties van anderen van dezelfde leeftijd.
Intentioneel of doelgericht gedrag	Een sequentie van acties waarbij schema's doelbewust gecombineerd worden om een probleem op te lossen.
Interactie-synchronie	Een nauwkeurig afgestelde "emotionele dans" waarbij de verzorger reageert op signalen kind op een goed-getimede, ritmische en gepaste manier. Beide partners stellen ook hun emotionele toestanden op elkaar af, vooral de positieve.
Intern werkmodel	Geheel van verwachtingen over beschikbaarheid gehechtheidsfiguren en kans dat ze hulp zullen bieden in stressmomenten. Het is een model voor alle latere intieme relaties.
Keizersnede	Een bevalling waarbij de dokters een insnijding maken in de moeders onderbuik en de baby optillen uit de baarmoeder.
Kinderopvang	Reeks voorzieningen om toezicht te houden op kinderen van werkende ouders.
Kinderschool	Geplande, opvoedende ervaringen bedoeld om ontwikkeling van twee tot vijfjarigen te bevorderen.
Kind-gerichte kleuterschool	Brede waaier activiteiten waaruit kinderen kiezen, veel leren tijdens het spel.
Klassieke conditionering	Een vorm van leren dat een associatie inhoud van een neutrale stimulus met een stimulus die leidt tot een reflectorische respons. Eenmaal de baby's zenuwstelsel de verbinding maakt tussen de twee stimuli zal de nieuwe stimulus de reflex zelf veroorzaken.
Klinische interview	Een methode dat een flexibele, conversationele stijl gebruikt om de proefpersoon's standpunt te onderzoeken.
Korte termijn geheugen	Ook wel werkgeheugen genoemd omdat er actief gewerkt wordt op een beperkte hoeveelheid informatie door toepassing van mentale strategieën.
Lange termijn geheugen	In informatieverwerking, het deel van het mentale systeem dat onze permanente kennis bevat.

Langitudinaal onderzoek	Een onderzoek waarin één groep van participanten herhaaldelijk bestudeerd is op verschillende leeftijden. Onderscheiden van cross-sectioneel onderzoek.
Language acquisition device (LAD)	Een aangeboren systeem dat een geheel van regels omvat dat gemeenschappelijk is aan alle talen. Dit systeem laat kinderen toe (ongeacht welke taal ze horen) om te begrijpen en te spreken op een door regels gedreven manier, zodra ze genoeg woorden hebben opgepikt.
Lanugo	Een wit, donzig haar dat het hele lichaam bedekt van de foetus met als functie dat de vernix blijft plakken aan de huid.
Leefbaarheidsgrens	De leeftijd waarop de foetus voor het eerst kan overleven indien te vroeg geboren. Meestal rond de 22 ^e of 26 ^e week
Leeftijdsgebonden invloeden	Invloeden op de levensloopontwikkeling die sterk gerelateerd zijn aan de leeftijd en daardoor voorspelbaar zijn in wanneer ze verschijnen en hoe lang.
Levensloopperspectief	Een evenwichtig perspectief dat veronderstelt dat ontwikkeling levenslang is, multidimensioneel en multidirectioneel, heel plastisch en vastligt in verschillende contexten.
Longitudinaal-sequentieel onderzoek	Een onderzoek met longitudinaal en cross-sectionele componenten waarbij gorpen van participanten geboren in verschillende jaren, gevolgd worden over de tijd.
Macrosysteem	In het ecologisch systeem-theorie, de waarden, wetten, gebruiken en hulpbronnen dat de ervaringen en interacties beïnvloeden.
Menselijke ontwikkeling	Een onderwerp van een studie gewijd aan het begrijpen van de constanten en veranderingen doorheen de levensloop.
Mesosysteem	In de ecologische systeem-theorie, verbindingen tussen microsystemen.
Metacognitie	Theory of mind of denken over denken.
Microsysteem	In de ecologische systeem-theorie, de activiteiten en interacties in onmiddellijke omgeving.
Mij-zelf	Gevoel van zichzelf als object van kennis en evaluatie. Het houdt alle kwaliteiten in dat het zelf uniek maken: lichamelijke kenmerken, bezittingen, attitudes, overtuigingen en persoonlijkheid.
Moeilijk kind	Een kind waarvan het temperament zo is dat hij of zij onregelmatig is inzake dagelijkse gewoonten, past zich graag aan aan nieuwe ervaringen en tendendeerd negatief en intens te reageren.
Natuurlijke of voorbereide bevalling	Een benadering ontworpen om de pijn en medische interventie te reduceren en om van geboorte een gebeuren te maken dat voldoening geeft.
Neonatal Behavioral Assessment Scale (NBAS)	De capaciteit nagaan om steun van verzorger uit te lokken en gedrag aan te passen zodat het kind niet overgestimuleerd geraakt. Veranderingen in scores over eerste twee weken laten toe intelligentie en ontbreken van emotionele en gedragsproblemen op kleuterleeftijd te voorspellen.
Neurale buis	Primitief ruggenmerg dat ontwikkeld uit het ectoderm en de kop ervan worden de hersenen.

Niet-sociale activiteit	Niet betrokken, toeschouwers gedrag
Object-permanentie	In de theorie van Piaget, inzien dat voorwerpen blijven bestaan als ze uit zicht zijn.
Omkeerbaarheid	Vermogen om te denken in een reeks van stappen en dan in gedachten de richting omkeren en weer op het uitgangspunt terugkeren (is een onderdeel van elke logische operatie).
Onafhankelijke variabele	In een experiment, de variabele waarvan de onderzoeker verwacht dat het veranderingen in de andere variabele zal veroorzaken. Het wordt ook gemanipuleerd door randomisering van de proefpersonen over de verschillende condities.
Onderextensie	Woord wordt toegepast op kleiner aantal voorwerpen of gebeurtenissen dan waarvoor het geschikt is. De term wordt dus te eng toegepast.
Ondersteuning	Aanpassen van de steun die men geeft tijdens een leersessie in overeenstemming met huidige niveau van presteren van het kind.
Onomkeerbaarheid	De onmogelijkheid om mentaal door een serie van stappen te gaan in een probleem en dan de omgekeerde directie te overlopen.
Onomkeerbaarheid	Kan reeks van stappen niet in gedachten omkeren.
Ontwikkelingsquotiënt (DQ)	Een score op een baby's intelligentietest, gebaseerd op perceptuele en motorische reacties. Op dezelfde manier berekent als een IQ.
Opvoedingsstijlen	Combinaties van opvoedingsgedragingen die voorkomen over een breed bereik van situaties en daardoor een duurzaam opvoedingsklimaat doen ontstaan.
Ordinaliteit	De volgorde-relaties tussen kwantiteiten (rangtelwoord) (bv. 3 is meer dan 2).
Organizatie	In de theorie van Piaget (sensori-motorisch stadia), intern herschikken en verbinden van schema's.
Organiseren	Het groeperen van items die bij elkaar horen.
Overextensie	Woord wordt toegepast op bredere verzameling van voorwerpen of gebeurtenissen dan waarvoor het geschikt is. De term wordt dus te breed toegepast.
Over-regularizatie	Regels te ver uitbreiden zodat uitzonderingen er ook onder vallen.
Parallel-spel	Speelt in nabijheid van andere kinderen, met gelijkaardig speelgoed, maar probeert hen niet te beïnvloeden.
Placenta	Moederkoek dat bloed en voeding (zuurstof) brengt van de moeder naar het kind en afvalstoffen vervoert van het kind naar de moeder.
Pragmatiek	De praktische, sociale kant van taal, die kinderen moeten leren (naast woordenschat en grammatica) om effectief en op de gepaste manier met anderen te communiceren.
Preoperationeel stadium	Komt voor tussen de 2 tot 7 jaar, de meest duidelijke verandering is een buitengewone toename in mentale representatie (symbolen).
Principe van wederzijdse exclusiviteit	Kinderen veronderstellen dat woorden verwijzen naar niet-overlappende categorieën.
Private taal	Taalgebruik van kinderen dat tot zichzelf gericht is.

Project Head start	2 jaar lang kleuterschool, voeding en gezondheidszorg, ouders erbij betrekken.
Prosociaal (of altruïstisch) gedrag	Handelingen die een ander persoon voordeel brengen zonder dat er te verwachten voordelen voor het eigen zelf zijn.
Psycho-analytische visie	Kinderen gaan door reeks stadia waarin conflicten tussen biologische driften en sociale verwachtingen centraal staan. De oplossing ertussen bepaalt het psychisch functioneren.
Psychologische controle	Meer subtiele vorm van controle waarbij ouders binnendringen in en manipulerend optreden in de verbale expressie, individualiteit, en gehechtheid aan de ouders.
Psychoseksuele theorie	Hoe ouders omgaan met impulsen van kinderen in eerste levensjaren bepaalt ontwikkeling persoonlijkheid.
Psychosociale theorie	Erikson zegt dat in iedere stadia gaan individuen niet alleen een unieke persoonlijkheid ontwikkelen, maar gaan ook attitudes en vaardigheden verkrijgen dat hen helpt actieve leden te zijn van de samenleving.
Referentiële stijl	Een stijl van taalgebruik waar vroege woordenschat vooral bestaat uit woorden die verwijzen naar voorwerpen.
Reflex	Aangeboren, automatische reactie op een specifieke vorm van stimulatie.
Scheidingsangst	Het kind geraakt van streek wanneer de persoon waarop het is gaan vertrouwen, weggaat.
Schema's	Zijn specifieke psychologische structuren die georganiseerde manieren zijn om betekenis te geven aan ervaring.
Schoolse kleuterschool	Strak gestructureerd, aanleren van schoolse vaardigheden op basis van herhaling en drill.
Scripts	Algemene beschrijvingen van wat er gebeurt en wanneer het gebeurt in een specifieke situatie.
Sensitieve opvoeding	Snel, consistent en op de juiste manier omgaan met baby's en ze zacht en vol zorg vasthouden.
Sensori-motorisch stadium	In de theorie van Piaget, baby's en peuters denken met hun ogen, oren, handen en andere sensori-motorische middelen. Activiteiten in het hoofd kunnen nog niet uitgevoerd worden.
Seriatie	Vermogen om items te ordenen langs een kwantitatieve dimensie, zoals lengte of gewicht.
Sociale bevestiging zoeken	Kind baseert zich op emotionele reactie van vertrouwenspersoon om te beslissen hoe te reageren in een onzekere situatie.
Sociale interactie	Bestaat uit: - Associatief spel: apart spelen, maar wisselen speelgoed uit en commentaar op iemand anders zijn gedrag. - Coöperatief spel: een meer geëvolueerd type van interactie waar kinderen samen aan één doel werken.
Sociodramatisch spel	Het verbeeldingspel dat samen met anderen gespeeld wordt. Vanaf 2,5 jaar en snelle ontwikkeling in de volgende jaren gaan ze samen de verschillende rollen in een complex verhaal creëren en coördineren.

Stadia	Kwalitatieve veranderingen in denken en doen, kenmerkend voor bepaalde perioden.
States of arousal / actieve toestanden	Verschillende gradaties van slapen of wakker zijn.
Stuitligging	Een positie van de baby in de baarmoeder waardoor de voeten of billen eerst zouden geboren worden.
Sympathie	Gevoelens van bezorgdheid of verdriet om het (droevige) lot van iemand anders.
Taal gericht naar het kind (CDS)	Vorm van communicatie gebruikt door volwassenen tegen kinderen: met korte zinnen, hoge stem, overdreven expressiviteit, duidelijke uitspraak, duidelijk afgescheiden pauzes tussen (zins)onderdelen en herhalen van nieuwe woorden in nieuwe contexten.
Techniek van vreemde situatie	Veel gebruikte techniek om kwaliteit van gehecht te meten tussen 1 en 2 jaar. Mary Ainsworth beweerde dat veilig gehechte kinderen gebruiken de ouder als veilige uitvalsbasis om onbekende speelkamer te verkennen. Als de ouder weggaat, biedt de onbekende volwassene minder troost dan de ouder.
Telegram-stijl	Kind babbelt met slechts twee woorden, de kortere en minder belangrijke woorden worden weggelaten.
Temperament	Stabiele individuele verschillen in kwaliteit en intensiteit van reactiviteit en zelfregulering.
Teratogeen	Iedere factor die in prenatale periode schade veroorzaakt aan de foetus.
Theorie van de basiskennis	Kinderen worden geboren met een reeks van kennissystemen. Ieder van deze systemen laat toe snel nieuwe, verwante info te vatten en leidt tot vroege/snelle ontwikkeling van denken.
Theorie van de geslachtsschema's	Informatieverwerkings-benadering van geslachtsrolstereotypering die elementen combineert van sociale leertheorie en cognitieve ontwikkelings-theorie. Ze legt uit hoe dat zowel omgevingsinvloeden als het denken van het kind samen vorm geven aan de ontwikkeling van geslachtsrollen bij kinderen.
Theorie van de meervoudige intelligenties	Omschrijft intelligentie in termen van verschillende 'sets' van bewerkingen die individuen toelaten om deel te nemen aan allerlei activiteiten die binnen een cultuur gewaardeerd worden.
Theory of mind	Samenhangend geheel van ideeën over mentale activiteiten.
Time out	Kinderen tijdelijk verwijderen uit omgeving (bv. naar eigen kamer sturen) tot ze bereid zijn zich gepast te gedragen (milde vorm van straf).
Toegepast in gedragstherapie	Een set van praktische procedures dat conditionering en model-leren combineren om ongewenste gedragingen af te leren en sociaal aanvaardbare reacties aan te leren
Transitieve interferentie	Het concreet-operationeel kind kan ook mentaal ordenen.
Triarchische theorie van intelligentie	Omvat drie soorten intelligentie (die elkaar in evenwicht moeten houden) en die te maken hebben met vaardigheden i.v.m. informatieverwerking, de vaardigheid om nieuwe taken op te lossen en toepassingen op alledaagse

	situaties.
Uitbreidingen bij ondersteunen taalontwikkeling	Reacties van volwassenen die uitdrukkingen van kind verder uitwerken en die daardoor complexer maken.
Uitgestelde imitatie	Gedragingen van niet-aanwezige modellen onthouden en nadoen.
Veilige gehechtheid	Het gebruiken van de ouder als veilige uitvalsbasis om te exploreren. Wanneer er separatie is, kan het kind wenen of niet wenen. Indien ze dit doet is het reactie op de voorkeur voor de ouder. Bij hereniging gaan ze actief contact zoeken en het wenen vermindert direct.
Veilige uitvalsbasis	Vertrouwde verzorger is punt waaruit de omgeving verkend wordt en waar men naar kan terugkeren voor emotionele steun.
Verbeeldingsspel	Alledaagse en ingebeelde gebeurtenissen uitbeelden
Vermijdende gehechtheid	De baby's zijn niet-responsief tov ouder. Wanneer ze de kamer verlaat, is er geen distress en gaan ze op dezelfde manier reageren op de vreemde als op de ouder. Bij hereniging gaan ze de ouder vermijden en traag begroeten, indien opgepakt gaan ze zich niet vasthouden aan de moeder.
Vernix	Een witte, kaasachtige substantie dat de foetus bedekt en dat de huid beschermt tegen barsten door de lange blootstelling aan het vruchtwater.
Vocalisaties	Rond de 2 maanden beginnen baby's klinkerachtige geluiden te maken (ooo, aaa, ...)
Vreemdenangst	Komt vooral voor rond de 6 maanden. Het is de meest frequente uitdrukking van angst en die is tegenover onbekende volwassenen.
Zelf-bewuste emoties	Emoties die een kwetsen van ons gevoel van een eigen zelf te zijn (bv. schaamte, schuld, ...)
Zelf-concept	Geheel van kenmerken, vaardigheden, houdingen en waarden waarvan een individu gelooft dat het omschrijft wie hij of zij is.
Zelfcontrole	Vermogen om weerstand te bieden aan impulsen die leiden tot sociaal niet-aanvaard gedrag.
Zelfherkenning	Herkennen van zichzelf als fysiek uniek wezen
Zelf-waardering	Oordelen die we vormen over onze eigen waarde en gevoelens die we daarbij hebben.
Zintuiglijk geheugen	Beelden en geluiden worden rechtstreeks voorgesteld en korte tijd opgeslagen.
Zone van naaste ontwikkeling	In Vygotsky's theorie, een reeks van taken die te moeilijk zijn om alleen op te lossen, maar wel opgelost kunnen worden met de hulp van anderen.